

Suuri muutto Ruotsin lähiöihin

Hanna Snellman

Maastamuutto on viimeisten sadan vuoden aikana alentanut Suomen kokonaisväkiluvun kasvua kuolleisuutta enemmän. Vuosina 1901–10 kaikkiaan 158 000 suomalaista muutti ulkomaille, heistä suurin osa Yhdysvaltoihin. 1910-luvulla muuttajia oli vähemmän, mutta 1920-luvulla siirtolaisuus taas houkutteli. Vuosina 1921–30 Suomesta muutti ulkomaille lähes 60 000 ihmistä. Seuraavat vuosikymmenet olivat siirtolaisuuden kannalta jälleen hiljaista aikaa, sillä yleismaailmallinen lama ja toinen maailmansota pysäyttivät Suomesta lähtevän siirtolaisvirran lähes kokonaan.

Tauko päättyi muuttovirtaan, jollaista ei ennen ollut koettu. Uusia – tai väliaikaisia – elämisen mahdollisuuksia ei niinkään haettu valtameren takaa, sillä suurin osa toisen maailmansodan jälkeen Suomesta ulkomaille muuttaneista asettui naapurimaan Ruotsiin. Ehdoton huippu muuttajien määrässä oli vuonna 1970, jolloin melkein prosentti (0,9 %) koko Suomen väestöstä muutti Ruotsiin.

Vuosina 1968–69 vastaava luku oli 0,6 % ja vuonna 1971 vielä 0,4 %. Ruotsiin muuttajia oli 1950-luvun alusta vuoteen 1963 vuosittain noin 10 000. Määrä alkoi 1963 kasvaa voimakkaasti, ja 1960-luvun lopulla yli

20 000 muutti joka vuosi. Suuren muuton huippuvuosina 1969–70 tilastoituja muuttajia oli yli 80 000. Jo 1970-luvun lopulla tilastoitujen muuttajien määrä oli laskenut noin 15 000 muuttajaan vuodessa.

Suomalaiset ovat edelleen Ruotsin suurin maahanmuuttajaryhmä, vaikka heidän prosentuaalinen osuutensa maan alkuperältään vierasmaalaisesta väestöstä on pienentynyt koko ajan. Esimerkiksi vuonna 1986 Ruotsiin muutti 39 000 ulkoma-

Elokuvaohjaaja Roland af Hällström, joka oli ohjannut mm. *Ryysyrannan Jooseppi*-, *Putkinotko*- ja *Tukkijoella*-elokuvat, vieraili naapurimaan tunnelmissa 1952 valmistuneella elokuvalla *Suomalaistytöt Tukholmassa*. Kuva KAVA.

laista, ja heistä vain 5 000 oli suomalaista. Tällöin Ruotsiin muutti ensimmäisen kerran enemmän ihmisiä jostakin muusta maasta kuin Suomesta. Vuonna 1986 naapurimaahamme muutettiin vilkkaammin Iranista kuin Suomesta.

Suomalaissyntyisiä Ruotsissa puoli miljoonaa

On arvioitu, että noin 700 000–800 000 suomalaista on muuttanut Ruotsiin vuosina 1945–94. Kaikki eivät suinkaan jääneet sinne, sillä monelle, ehkä valtaosalle, Ruotsissa työskentelyn oli tarkoitus olla vain väliaikainen vaihe elämässä. ”Käymään tänne vain tultiin”, on yhä yleinen sanonta kymmeniäkin vuosia Ruotsissa asuneiden suomalaisten keskuudessa. 1970–80-luvulla noin 10 % muuttajista palasi Suomeen jo vuoden kuluessa lähdöstä. Monet muuttivat useita kertoja Suomen ja Ruotsin välillä. Jotkut voivat myös kokea itsensä suomalaisiksi tai heitä pidetään suomalaisina, vaikka he olisivat syntyneet Ruotsissa. Vuonna 1980 Ruotsissa oli 131 000 alle 18-vuotiasta lasta, joiden vanhemmista ainakin toinen oli suomalaissyntyinen. 2000-luvun taitteessa Ruotsin yhdeksän miljoonan hengen väestöstä noin puolen miljoonan katsottiin olevan suomalaistaustaisia. Heistä noin puolet oli syntynyt Suomessa. Näistä 250 000:sta Suomessa syntyneestä noin 20 %:n arvioidaan olevan alun perin suomenruotsalaisia, siis äidinkieltään ruotsinkielisiä.

Ruotsinsuomalaiset ovat muuttuneet eurooppalaisista siirtotyöläisistä virallisen vähemmistön edustajiksi. Ruotsin valtiopäivät hyväksyi joulukuussa 1999 uuden kansallisia vähemmistöjä koskevan sopimuksen, jossa ruotsinsuomalaiset saivat virallisen aseman kansallisena vähemmistönä ja suomi vähemmistökielenä. Sopimus koski suomen ohella meänkieltä, saamea, romani tšibiiä ja jiddiisiä.

Ruotsissa on vuodesta 2001 ja Suomessa vuodesta 2003 lähtien hyväksytty kaksoiskansalaisuus. Myös sellaiset, jotka ovat aikaisemmin luopuneet Suomen kansalaisuudesta, ovat voineet hakea sitä takaisin.

Ketkä lähtivät?

Suomen eri alueilta lähdettiin Ruotsiin eri aikoina. On muutamia paikkakuntia, jotka ovat tunnettuja siitä, että suuri osa niiden asukkaista on muuttanut Ruotsiin. Täysin tyhjät kylät, joissa laudat peittävät ikkunat, lienee myytti, mutta varmasti voidaan puhua tyhjenneistä kylistä, jotka Ruotsin tehtaiden kesälomien aikana täyttyivät kotiseudulle kesälomaa viettämään tulleista nuorista miehistä ja naisista perheineen. Eri puolilla Ruotsia ja Suomea asuneet serkut tapasivat toisensa kerran vuodessa. On olemassa tuhansia Ruotsin lähiöissä kasvaneita, joille Suomi merkitsee nimenomaan kesälomamaata valkeine öineen ja rantasaunoineen. Kesälomalaisien kauniit vaatteet, hollannikkaat ja enemmän tai vähemmän uutuuttaan kiiltelevä auto puolestaan houkuttelivat yhä uusia lähtijöitä Ruotsiin. Vaikka maassamuutto Suomen sisälläkin oli samoihin aikoihin vilkasta, moni valitsi uudeksi asuinpaikakseen mielellään Ruotsin. Sen korkeammat palkat tietenkin houkuttelivat, mutta myös muutenkin korkeampi elintaso oli monella syynä lähtöön. Asunnon saaminen oli Ruotsissa helppoa ainakin 1960-lopulle tultaessa, ja asunnot olivat varustetasoltaan hyviä. Nuorille muutto saattoi merkitä myös mahdollisuutta irtautua kodin ja perheen ahdistavastakin perinteestä, jonka mukaan poikien piti jatkaa isiensä töissä, usein metsätöissä ja pientilallisina, ja tyttöjen äitien kanssa tehtävissä pientilojen emäntinä ja äiteinä.

Heti toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina Ruotsiin lähdettiin varsinkin ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta. Melkein puolet kaikista Ruotsiin muut-

taneista oli tänä aikana lähtöisin Vaasan läänistä. Muuttotilastojen kärjestä löytyvät ruotsinkieliset kunnat Korsnäs, Närpiö, Maksamaa, Oravainen, Uusikaarlepyy, Kaskinen, Kristiinankaupungin kaupunki ja maalaiskunta, Maalahti sekä Munsala. Esimerkiksi vuosina 1949–50 yli 7 % Korsnäsin kunnan asukkaista muutti Ruotsiin. Myös Pohjois-Suomesta muutettiin vilkkaasti. Ruotsihan oli tullut monelle tutuksi jo sotavuosina, kun 55 000 lappilaista oli evakuoituna sinne. Kontakteja Ruotsiin oli valmiina myös niillä 70 000 suomalaisella, jotka olivat olleet siellä sotalapsina.

Viimeiset sanat ja katseet ennen Ruotsiin lähtöä.

Kuva Ben Kaila/Suomen valokuvataiteen museo

Pohjois-Suomesta Ruotsiin

Ruotsiin muuton huippuvuosina 1969–70 ilmiö kosketti etenkin Pohjois-Suomea. Noin 7 % Lapin läänin asukkaista hakeutui tällöin töihin Ruotsiin. Koillis-Lapissa sijaitsevan Pelkosenniemen kunnan asukkaista muutti Ruotsiin lähes 9 %. Sallasta lähti 7 % väestöstä. Muut Lapin kunnat, joista huomattava osa väestöstä muutti Ruotsiin, olivat Ranua, Kolari, Posio, Tervola ja Kemijärvi. Vaasan läänistä ainoastaan Kristiinankaupunki löytyy muuttotilastojen kärjestä. Vuonna 1969–70 yli 7 % kaupungin asukkaista teki päätöksen muuttaa Ruotsiin. Muut kunnat, joissa erityisesti Ruotsiin muutto vaikutti väestön määrään, olivat Lieksa Pohjois-Karjalan läänissä ja Kinnula Keski-Suomen läänissä.

Varsinkin Tornionjokilaaksosta lähdettiin innokkaasti vielä silloin, kun muuttovirrat olivat

pieniä. Vuosina 1975–76 noin 2 % Ylitornion, Pellon ja Kolarin asukkaista muutti länteen. Tervolalaisia, enontekiöläisiä ja sallalaisiakin lähti yli prosentti kunnan väestöstä. Myös Ahvenanmaalla muutto Ruotsiin näkyi kyläkuvassa: 1,5 % Maarianhaminan ja Eckerön asukkaista muutti kyseisenä vuonna naapurimaahamme. Tilastojen kärkeen pääsi myös Hanko Uudellamaalla ja Oravainen Vaasan läänissä, joiden asukkaista yli 1 % muutti Ruotsiin.

Vuosina 1981–82 Ruotsiin muutto vähensi Lapin läänin kunnista eniten Utsjoen, Ylitornion ja Tornion väestöä: noin 1 % kuntien asukkaista lähti. Muutoin Ruotsiin muutto näkyi ahvenanmaalaisten kuntien väestössä: 2 % Sottungan ja 2 % Sundin kuntien asukkaista muutti Ruotsiin. Myös Maarianhamina, Saltvik, Eckerö, Lemland ja Finström menettivät väestöään.

Sattuma kuljettaa

Ruotsinsuomalaisten haastatteluista käy ilmi kolme ruotsin-suomalaiselle muuttokertomukselle tyypillistä piirrettä. Keturmuuton periaatteiden mukaan Ruotsiin lähettiin yleensä jonkun tutun perässä. Tuttu saattoi olla sukulainen, naapuri tai ystävä. Muuttokertomuksissa korostetaan sattuman merkitystä. Koska monella oli tuttuja ja sukulaisia useilla paikkakunnilla Ruotsissa, saattoi muuttokohde vaihtua matkan varrella. Varsinkin alkuvuosina paikkakuntaa ja työpaikkaa vaihdettiin vilkkaasti. Muuton syynä oli yleensä pyrkimys parempaan työpaikkaan, ja sitä vaihtamalla haluttiin suurempia ansioita ja miellyttävämpää työympäristöä. Myös rakastuminen on monen Ruotsiin muuton ja Ruotsissa muuton motiivina. Esimerkkinä voi mainita Boråsista Göteborgiin poikaystävien perässä muuttaneet naiset. Göteborgin metalliteollisuus työllisti enemmän miehiä kuin naisia ja Boråsin tekstiiliteollisuus puolestaan enemmän naisia kuin miehiä. Sosiaalisen elämän vinoutumaa korjattiin menemällä suomalaistansseihin naapurikaupungin puolelle.

Suuret kaupungit eivät löydy näiden tilastojen kärjestä, koska suurikaan muuttajien määrä ei ollut prosentuaalisesti niiden väestöstä kovin paljoa. Isoista kaupungeista muutti suomalaisia Ruotsiin kuitenkin määrällisesti eniten. Helsingistä, Turusta ja Tampereelta muutti vuosien 1969–70 aikana yli 20 000 henkilöä. Osa heistä oli varmasti alun perin lähtöisin maaseudulta. Lähtijöiden yleisin ammatti oli teollisuustyöläinen.

Muuttajat nuoria

Suomalaisten siirtotyöläisyyden varhaisvaiheessa 1950-luvun alkuvuosina Ruotsiin muuttajissa oli enemmän naisia kuin miehiä. 1960-luvulle tultaessa tilanne kuitenkin muuttui niin, että enemmistö muuttajista oli miehiä. Ero ei kuitenkaan ollut kovin suuri, sillä miesten osuus muuttajista oli 56 %. Muuttajien määrän laskiessa myös miesten osuus laski: 1980-luvun alussa muuttajissa oli jälleen hieman enemmän naisia kuin miehiä. Muuttajista valtaosa oli iältään nuoria, esimerkiksi kaksi kolmasosaa 1969–82 Ruotsiin muuttaneista suomalaisista oli iältään 15–34-vuotiaita. Miehet olivat naisia useammin naimattomia muuttaessaan. Vaikka Ruotsiin on Suomesta muuttanut aina myös korkeasti koulutettua väkeä, varsinkin 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa muuttaneet olivat tavallisemmin käyneet Suomessa ainoastaan pakollisen kansa- ja kansalaiskoulun. Moni olisi halunnut opiskella enemmän, mutta heillä ei ollut syntymämaassaan siihen mahdollisuutta.

Vuonna 1970 Ruotsissa asui noin 200 000 Suomen kansalaista. Noin kolmasosa heistä asui Tukholman alueella. Vuonna 1970 Suur-Tukholmassa asui siis enemmän suomalaisia kuin Porissa. Edellä mainitussa luvussa ei ole niitä, jotka olivat vaihtaneet kansalaisuutensa Ruotsin kansalaiseksi. Niis-

tä 80 000 suomalaisesta, jotka muuttivat vuosina 1969–70 Ruotsiin, noin 18 000 muutti Tukholman alueelle. Myös Mälarin alueella, Bergslagenissa ja Tornionjokilaaksossa asui erityisen paljon suomalaisia. Lisäksi heitä oli hakeutunut Etelä-Ruotsin teollisuuskaupunkeihin Göteborgiin, Trollhättaniin ja Boråsiin. Suurin osa ruotsinsuomalaisista työskenteli 1960- ja 1970-luvulla valimoissa, autotehtaisissa, telakoilla ja muissa metallialan yrityksissä sekä kumi-, tekstiili, vaatetus- ja paperiteollisuudessa. Suomalaisia hakeutui myös palveluammatteihin. Naisilla ensimmäinen työpaikka oli yleensä apulaisena suomalaisperheessä tai siivoojana. Suomalaisten tyypillisiä työpaikkoja 1950–80-luvun Ruotsissa ovat tutkijat kuvailleet adjektiiveilla likainen ja raskas. Työajat olivat epäsäännöllisiä, ja kielitaitoa ei yleensä tarvittu. Ruotsissa asuessaan moni paransi ammattitaitoaan hakeutumalla aikuiskoulutukseen, jonka avulla pääsi miellyttävämpiin työtehtäviin.

Tukholma ja Göteborg suosituimpia

Vuonna 1998 Ruotsissa asui Suomessa syntyneitä eniten Tukholmassa (22 287 henkilöä) ja toiseksi eniten Göteborgissa (9 727 henkilöä). Heidän osuutensa koko kunnan väkiluvusta oli Tukholmassa 3 % ja Göteborgissa 2 %. Vaikka suomalaisten määrä oli suuri nimenomaan suurkaupungeissa, he eivät ehkä olleet samalla tavalla näkyviä ja kuuluvia kuin pienemmillä paikkakunnilla. Siksi onkin mielenkiintoista tarkastella myös sitä, millä paikkakunnilla suomalaisten maahanmuuttajien lukumäärä oli suhteellisesti erityisen suuri. Suurimmat Ruotsin ”suomalaiskunnat” löytyvät Tornionjokilaaksosta: vuonna 1998 noin 35 % Haaparannan ja 19 % Övertorneån kunnan väestöstä oli syntynyt Suomessa. Suomalaiset asettuivat siis alueille, joissa

oli työpaikkoja teollisuudessa, sekä alueille, jotka olivat suurkaupunkien välittömässä läheisyydessä tai lähellä Suomea.

Varsinkin suuremmissa kaupungeissa suomalaiset löysivät kodin Ruotsin valtion niin sanotussa miljoonaohjelmassa rakennetuista lähiöistä. 1960–70-luvuilla toteutetussa ohjelmassa tarkoituksena oli miljoonan rakennettavan uuden asunnon myötä korjata kaksi kansankodin yhteiskunnallista ongelmaa, asuntopula ja ahtaasti asuminen. Yksi miljoonaohjelmassa rakennetuista asuntoalueista löytyy läheltä Tukholmaa Upplands Väsbystä. Vuonna 1990 siellä oli 30 000 asukasta, joista joka viides oli syntynyt Ruotsin ulkopuolella ja joka kymmenes Suomessa.

Tavallisia tarinoita Upplands Väsbystä

Vuosina 1974–75 Upplands Väsbyssä asuvia suomalaisia haastateltiin laajassa tutkimushankkeessa.

Näiden haastattelujen myötä pääsemme kurkista-
maan suomalaisten arkeen Ruotsissa aikana, jolloin
muutto oli vielä tuoreessa muistissa.

Eräänä tammikuun iltana vuonna 1975 Nor-
diska Museetin tutkija Birger Grape kävi Holmvä-
genillä Upplands Väsbyssä tavatakseen suomalais-
perheen, jossa hänen henkikirjoista hankkimensa
tietojen mukaan oli 50-vuotias isä, 39-vuotias äiti
ja kolme 11–19-vuotiasta lasta. Nuorin lapsista ava-
si oven ja kertoi täydellisellä ruotsin kielellä, että
molemmat vanhemmat olivat iltatöissä siivoamassa
eikä hän tiennyt, koska he palaisivat. Helmikuussa
haastattelija onnistui yrityksessään sopia haastatte-
lusta. Hän kuuli, että perheen isä muutti Vaasas-
ta Ruotsiin, Halstahammariin, jo vuonna 1960.
Yhtäältä Suomen huonot työmahdollisuudet ja
toisaalta Ruotsin korkea ansiotaso olivat synnä
Suomesta muuttamiseen. Halstahammariasta töitä löy-
tyikin heti. Puoliso ja kaksi vanhinta tytärtä, silloin
5- ja 2-vuotiaat, muuttivat isän perässä Upplands
Väsbyhyn muutama kuukausi myöhemmin. Haas-
tatteluhetkellä perheen isä työskenteli varastomiehe-
nä ja äiti siivoajana. Viidestätoista Ruotsissa asutus-
ta vuodesta huolimatta äiti ei juuri osannut ruotsia.
Asioidessaan viranomaisten kanssa hän otti jonkun
lapsista tulkiksi. Pari vuotta aikaisemmin perhe oli
muuttanut nykyiseen kotiinsa, neljän huoneen ja
keittiön asuntoon kerrostalon neljänteen kerrok-
seen Holmvägenillä.

Holmvägenin kerrostalo oli rakennettu vain
muutamaa vuotta aikaisemmin, joten kaikki paikat
kiittelivät uutuuttaan. Kun eteisestä astuttiin olohuo-
neeseen, oli huoneen vasemmalla puolella vuodesoh-
va ja kaksi nojatuolia sohvapöydän ympärillä sekä
matalampi lasipöytä nurkassa sohvan ja nojatuolin
välissä. Toinen puoli huoneesta oli juhlavampaa ruo-
kailua varten: seinustalla oli pieni kaappi, jossa säily-
tettiin juhla-astioita, sekä suurten ikkunoiden edes-
sä pyöreä ruokapöytä ja sen ympärillä neljä tuolia.
Ruokailuryhmän rokokoota jäljittelevät, ilmeisen

kalliit kalusteet oli ostettu Ruotsista. Yksi seinusta
olohuoneesta oli pyhitetty muille Ruotsissa tehdyille
hankinnoille, pianolle, televisiolle ja levysoittimelle.
Eteisen seinälle oli kerätty muistoja menneestä elä-
mästä Suomen maaseudulla: hevosenlänget, höylä,
piimäleili, karstat ja rugin tortti. Keittiön seinällä
oli raanu sekä kaapin päällä kuparisia kahvipannuja;
nekin rakkaita muistoja Suomesta.

Ruotsin kansalaisuus helpottaa asioiden hoitoa

Taimi ja Benjamin (kaikkien haastateltavien nimet
on seuraavassa muutettu) olivat haastatteluhetkellä
1970-luvun puolivälissä asuneet jo toistakymmen-
tä vuotta Ruotsissa. Heille Ruotsi oli selkeästi uusi
kotiseutu, jonne he tuntuivat kuuluvansa. Taimin
mielestä vain kieli erotti Suomen ja Ruotsin. ”Sehän
on samaa maata”, vastasi hän haastattelijan kysy-
mykseen siitä, kumpaan maahan hän haluaa tulla
haudatuksi. Tästä huolimatta molemmat olisivat
halunneet muuttaa takaisin Suomeen, jos vain palk-
kataso olisi Suomessa ollut yhtä hyvä kuin Ruot-
sissa. He eivät kuitenkaan pitäneet paluumuuttoa
todennäköisenä, joten he olivat molemmat otta-
neet Ruotsin kansalaisuuden. ”Lasten tähden”, oli
heidän vastauksensa kysymykseen kansalaisuuden
vaihdosta. Heidän mukaansa asioita oli helpompi
hoitaa, jos oli Ruotsin kansalainen.

Kodin seinien sisällä Lindroosit elivät ruotsin-
suomalaisittain. Joulukuun kuudentena he syyttivät
suomalaisen tavan mukaisesti kynttilän ikkunalla,
mutta muuten he viettivät vuotuisjuhlia sekä suo-
malaisittain että ruotsalaisittain. Pääsiäisenä syötiin
määmiä, vappuna käytiin katsomassa pääsiäistulia
Upplands Väsbyn lähistöllä ja syötiin kotona tippa-
leipiä ja simaa, juhannuksena, jos ei ollut jo ehditty
matkustaa Suomeen kesälomalle, tanssittiin juhan-

Upplands Väsby

Upplands Väsbyn alueella oli 1900-luvun alussa maataloutta, ja
Väsby oli vain pieni rautatiepysäkki Tukholma–Upsala-radalla.
Kunta kasvoi 1900-luvun kuluessa voimakkaasti kahden teollisuus-
laitoksen, Optimuksen ja Väsby Verkstädern, ympärille. Alueelle
rakennettiin työväenasuntoja ja omakotitaloja työläisille ja toimi-
henkilöille. 1950-luvulta lähtien elinkeinoelämä vilkastui ja alueelle
muutti runsaasti uusia asukkaita. Vanha asutus oli lähellä tehtaita,
mutta nyt kunnallisia vuokra-asuntoja rakennettiin lähelle rauta-
tieasemaa. Metallverkeniksi nimensä muuttanut Väsby Verkstäder
rakennutti 300 asunnon ”tähtitalon”, jonne muutti erityisen paljon
suomalaisia työntekijöitä. Tästä syystä Hagvägenin ja Stallgatanin
rajaamaa aluetta nimitettiin suomalaiskortteliksi. 1960–70-luvuilla
Upplands Väsby kasvoi entisestään. Elinkeinoelämä ei enää ollut
ainoastaan Optimuksen ja Gränges Esemiksi nimensä nyt muutta-
neen Metallverkenin varassa, sillä alueella toimi useita muitakin
tehtaita. Muun muassa Maraboun tehdas siirtyi 1970-luvulla Upp-
lands Väsbyhyn. Tehtaan 750 työntekijästä suurin osa oli 1980-luvun
lopulla alle 25-vuotiaita, noin puolet oli lähtöisin Suomesta ja kaksi
kolmasosaa oli naisia. Työpaikan saaminen Maraboulta ei edellyttä-
nyt koulutusta tai ruotsin kielen taitoa.

Upplands Väsbyhyn 1950-luvulla muuttaneet suomalaiset
tulivat yleensä ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta. Voisi olettaa, että
matka Ruotsiin olisi yhtä lyhyt niin kulttuurisesti kuin maantieteel-

nussalon ympärillä ja jouluna syötiin kinkkua. Myös
arkipäivisin syötiin ruokia, joihin oli jo Suomessa
totuttu. Ruotsalainen leipä maistui liian makealle,
joten Taimi leipoi joka viikko ”suomalaista leipää”
ja pullaa ja noin kerran kuukaudessa karjalanpiira-
koita. Kotona laitettavia ”suomalaisia” ruokia olivat
hänen mukaansa maksalaatikko, lanttulaatikko,
porkkanalaatikko, perunalaatikko, silakkalaatikko,
kalalaatikko, perunasoppa, vihannessoppa, liha-
soppa, kaalisoppa, klimppisoppa, velli, vispipuuro
sekä erilaiset pataruoat kuten karjalanpaisti. Lap-

lisestikin. Näin ei kuitenkaan aina ollut. Muuttajat tulivat yleensä
maaseudulta, ja heidän vanhempansa olivat joko pienviljelijöitä tai
metsätyöntekijöitä. Vilkkaimmillaan suomalaisten muutto Upplands
Väsbyhyn oli 1960-luvun lopussa. Tällöin muuttajat olivat vain har-
voin äidinkieleltään ruotsinkielisiä. Nyt he tulivat pääasiassa Itä- ja
Pohjois-Suomesta, eivätkä he useimmiten osanneet ruotsin kieltä
lainkaan Ruotsiin muuttaessaan. Työpaikan saattoi saada tehtaiden
ohella Löwenströmin sairaalasta, muista hoitolaitoksista tai hallin-
nosta. Vaikka monen haaveena oli omakotitalo, ainakin alussa koti
löytyi yleensä kerrostalosta. 1970-luvun alussa Upplands Väsby sai
uuden keskustan, jonka kahdeksan seitsemänkerroksista taivaan-
sinistä kerrostaloa edustavat tyyppillistä miljöönäohjelman raken-
tamista. Ainakin maaseudulta muuttaneille suomalaisille miljöö oli
aivan toinen kuin se, mihin he olivat Suomessa tottuneet. Asuntojen
mukavuudet ja palvelujen läheisyys korvasivat useimmiten kuitenkin
monin kerroin Suomeen jääneen pihasaunan ja pihakoivun idyllin.
Niistä päästiin nauttimaan kesälomalla Suomessa.

Suomalaisasutus keskittyi tiettyihin kerrostaloihin niin, että
suurkaupunkimaisessa Upplands Väsbyssä oli mahdollista asua
tiivissä sosiaalisessa yhteydessä muiden suomalaisten kanssa.
Paikkakuntaa onkin kuvailtu ulkoisilta puitteiltaan suurkaupungiksi
mutta hengeltään pikkukaupungiksi.

suudenkodissa Kauhajoella oli syöty veriruokia ja
talkkunaa, mutta niitä Taimi ei Ruotsissa tarjonnut
perheelleen.

Upplands Väsbyssä oli 1970-luvulla useita
aktiivisesti toimivia suomalaisia yhdistyksiä. Niis-
tä Taimi ja Benjamin kuuluivat Upplands Väsbyn
Suomi-Seuraan sekä Upplands Väsbyn Filmiker-
hoon. Taimi oli ollut ensin mainitun hallitukses-
sakin. Heillä ei kuitenkaan ollut iltaisin paljoakaan
ylimääräistä aikaa, koska he molemmat tekivät
ylimääräistä työtä saavuttaakseen sen korkean elin-

tason, jonka perässä he olivat Ruotsiin muuttaneet. Molemmat tekivät normaalin työpäivän päälle lisäksi siivoustöitä viikon kaikkina arki-iltoina. Siitä huolimatta he ehtivät aina silloin tällöin Suomi-Seuran tansseihin tanssimaan suomalaisittain jenkkää, polkkaa, valssia, tangoa ja humppaa.

Parempi palkka houkuttaa

Viikkoa myöhemmin samainen haastattelija kirjoitti ylös 56-vuotiaan Nestorin elämäkerran. Tämä kertoi olevansa ”köyhä pienviljelijän poika Simosta”. Hän asui vaimonsa, 46-vuotiaan Helenan, kanssa Löwenströmin sairaalan asunnossa Upplands Väsbyssä. ”Palkkahomma” oli pariskunnan muuton syynä vuonna 1961. Nestorilla

ei ollut heidän kotipaikkakunnallaan Sotkamossa töitä, joten Pohjois-Ruotsista Kalixista hinaajasta tarjoutunut konemiehen paikka oli enemmän kuin tervetullut. Alkuun Helena jäi Sotkamoon heidän Helenan veljen maille rakentamaansa taloon pariskunnan 12-vuotiaan tyttären kanssa, mutta muuttaman kuukauden kuluttua hekin lähtivät Ruotsiin. Yhteinen koti löytyi Kiirunasta, jossa Nestori työskenteli konemiehenä ja Helena teki kotona käsitöitä myyntiin. Helenan ja Nestorin asumisura noudatteli tyyppillistä ruotsinsuomalaisen matkaa hökkelikylästä keskustan kerrostalohuoneistoon.

Helsinkiläinen Marketta Niskanen työssään LM Ericssonin tehtaalla Tukholmassa lokakuussa 1975. Puhelinlaitteita valmistaneelta LM Ericssonilta oli moni suomalainen löytänyt työpaikan. Kuva Ari Ojalal/Lehtikuva.

Viisissäkymmenissä Nestori alkoi sairastella ja lääkäri kehotti häntä luopumaan työpaikastaan. Uusi työpaikka löytyi Rosenbergistä auton asentajana, mutta muutaman kuukauden jälkeen pariskunta muutti jälleen, tällä kertaa Upplands Väsbyhyn. Nestori sai työpaikan Löwenströmin sairaalasta remonttimiehenä ja Helena siivoojana. Sairaalan kautta järjestyi myös nykyinen asunto sairaalan välittömässä läheisyydessä. Asunto oli kaksikerroksisessa puisessa talossa, jossa oli useampia työsuhteasuntoja sairaalan työntekijöille. Helenan ja Nestorin asunnossa oli kaksi huonetta ja keittiö sekä halli. Olohuoneeseen oli juuri hankittu uusi suomalaisvalmisteinen nahkasohva ja kaksi nojatuolia sekä sohvapöytä.

Pohjois-Suomesta olivat kotoisin myös vuonna 1961 Ruotsiin muuttanut 44-vuotias Maraboun tehtaiden varastomies Uljas ja hänen samanikäinen lastenhoitajana Löwenströmin sairaalassa työskennellyt vaimonsa Saara. Perheessä oli kolme lasta, joista nuorin, 9-vuotias, asui vielä kotona. Perheellä oli osaomistusasunto, ruotsinsuomalaisittain *insatsi*, Allévågenillä, ja siinä kolmen huoneen ja keittiön asunto. Sisustus noudatti tuttua kaavaa, jossa oli Ruotsista hankittuja huonekaluja sekä muistoesineitä Suomesta. Sohva, nojatuolit sekä ruokailuryhmä ja kirjahylly löytyivät tämänkin kodin olohuoneesta. Joka paikassa oli paljon koriste-esineitä ja huonekasveja. Raanu ja ryijy seinällä, rukki nurkassa ja kupariset kahvipannut muistuttivat Suomesta. Tässä kodissa oli olohuoneen kirjahyllyyn kelpuutettu myös edellisen asuinpaikan symboli, Taalainmaan hevonen.

Upplands Väsbyssä perhe oli asunut kolme vuotta. Uljas kertoi haastattelijalle, että hän oli tuntenut vaimonsa jo 10-vuotiaasta lähtien, koska hän asui lapsuudessaan tulevan vaimonsa kotona. Kyseessä oli ilmeisesti ollut sota-aikaan liittynyt järjestely. Naimisiin pariskunta meni 21-vuotiaana, ja siitä kymmenen vuoden kuluttua he muuttivat

Ruotsiin, ensin kahdeksaksi vuodeksi Långshyttan Taalainmaalle ja sen jälkeen pariksi vuodeksi Gimoon. Tärkein syy tämänkin pariskunnan muuttopäätökseen oli toive paremmasta ansiotasosta ja sen mukana tulevasta paremmista asumisolosta. Suomesta muuttaessa Uljas oli töissä myymälähoitajana, ja myös Saara oli kaupassa töissä. Saara puhui täydellistä ruotsia, mutta Uljas ei osannut ruotsia. Maraboulla ruotsin oppimiseen ei hänen mukaansa ollut tarvetta, koska kaikki työkaverit olivat suomalaisia.

Ongelmana lastenhoidon järjestäminen

Tornionjokilaaksosta kotoisin oleva Hietalan pariskunta oli tavannut toisensa vasta Ruotsiin muuton jälkeen. Helka oli muuttanut Ruotsiin vuonna 1962 ollessaan 19-vuotias. Hänen miehensä Sakari oli muuttanut pari vuotta myöhemmin 21-vuotiaana. Molempien ensimmäinen työpaikka Ruotsissa löytyi Volvon tehtailta Olofströmistä, ja siellä he tapasivatkin heti Sakarin aloitettua työt. Seuraavana vuonna pariskunta meni naimisiin Olofströmissä. Upplands Väsbyhyn he olivat muuttaneet edellisenä vuonna, kun mies oli saanut työpaikan viilaajana (*verktygsfilare*). Höslagargatanilla kolmen huoneen ja keittiön vuokra-asunnoissa asui haastatteluhetkellä vanhempien lisäksi 3-, 9- ja 11-vuotiaat lapset. Helka oli kotona, mutta työskenteli myös ajoittain tulkkina suomalaisille.

Ardennegatanilla asui Tampereelta lähtöisin oleva Nymanin pariskunta, jolla oli kahdeksan kuukauden ikäinen tytär. 24-vuotias Oili oli äitiysloman päättyessä saanut lehti-ilmoituksen perusteella kultasepän koulutustaan vastaavan työpaikan Tukholmasta. Haastatteluhetkellä Oilin suurin huoli oli lastenhoidon järjestämisessä. Tähän saakka

vauva oli ollut hoidossa naapurissa. Arkipäivä oli työntäyteistä, koska Oilin oli lähdettävä töihin jo ennen seitsemää aamulla ja hän palasi kotiin vasta kuuden maissa illalla. Puoliso, 31-vuotias Samuli oli koulutukseltaan ylioppilas ja töissä tarkastajana Maraboun tehtailla. Hänenkin päällimmäisenä huolenaan olivat vauvan päivähoitoon liittyvät kysymykset. Hän oli joutunut olemaan useita kertoja poissa töistä, koska vauva ei viihtynyt naapurin ”päivä-äidillä”. Ehkäpä Nymanit kutsuisivat sukulaistytön Suomesta vauvaa hoitamaan. Näin tekivät monet suomalaiset, jotka halusivat turvata suomenkielisen hoidon lapsilleen. Suomesta tuleville nuorille tytöille apulaisen paikka oli välivaihe, josta saattoi hakeutua parempipalkkaiseen tehdastyöhön, sen jälkeen kun oli täyttänyt 18 vuotta.

Isompien lasten vanhemmat eivät haastatte- luissa kerro, miten he arkipäivän lastenhoidon järjestivät. Miten esimerkiksi Stallgatanilla asuvat sisarukset, 12-vuotias Kari ja 11-vuotias Elisabet, viihtyivät Upplands Väsbyssä? Koska perhe oli asunut Ruotsissa jo pari vuotta, lapset olivat varmaankin jo oppineet ruotsin kielen. Alkuaikoina he varmaankin olivat kokeneet yksinäisyyttä ja ehkä koulukiusaamistaakin. Vanhemmat olivat vuorotöis- sä Optimuksella, joten ehkäpä he ruotsinsuomalaisissa perheissä yleisen tavan mukaisesti työskenteli- vät eri vuoroissa, niin että lapsilla oli lähes aina isä tai äiti kotona. Lastenhoidossa turvauduttiin suo- malaiskorttelissa varmasti myös naapuriapuun.

Elämää Kavallerigatanilla ja Dragonvägenillä

Monet suomalaisista asuivat Upplands Väsbyn uudessa keskustassa, jonka maisemaa hallitsevat Dragonvägenin seitsemänkerroksiset vaaleansini- set kerrostalot ja Kavallerigatanin kaksikerroksiset

talot. 1970-luvun puolivälissä talot oli juuri raken- nettu ja ympäristö oli vielä keskeneräinen. Suoma- laisista moni oli yhtä uusia upplandsväsbyläisiä kuin heidän kotitalonsakin.

Kavallerigatanilla 12- ja 15-vuotiaiden lastensa kanssa asuneet 35-vuotias Eeva ja 36-vuotias Gab- riel olivat muuttaneet Upplands Väsbyhyn vuonna 1967. Gabriel oli kolmivuorotöissä Grängesillä *stäl- lare*-ammattinimikkeellä, ja Eeva oli siivoojana sekä Upplands Väsbyn kunnassa että Gränges Essemillä. Ruotsiin he olivat muuttaneet miehen serkun hou- kuttelemina jo vuonna 1960 heti naimisiinmenon jälkeen. Ennen Upplands Väsbytä perhe oli asunut Värmlannissa, missä Gabriel oli nelivuorotyössä terästehtaalla. Häntä vaivannut selkäsärky tuli niin pahaksi, että lääkäri kielsi häneltä raskaan ruumiil- lisen työn. Gabriel ei kuitenkaan halunnut koulut- tautua kevyempiin töihin, sillä hänen mukaansa niissä ansaitsi niin huonosti. Gabriel osasi ruotsia niin hyvin, että hänestä oli tullut melkein pä vastoin tahtoaan eräänlainen yhdysmies suomalaisten ja ruotsalaisten välillä. Hän oli esimerkiksi käänttänyt ammattiyhdistyksen julkaisuja.

Myös Helsingistä muuttaneet 29-vuotias Raija, 34-vuotias Hannu sekä heidän 11-vuotias tyttärensä ja 3-vuotias poikansa asuivat Kavallerigatanilla. Raija oli töissä lastenhoitajana päiväkodissa ja Han- nu oli työttömänä. Hän oli juuri suorittanut vahti- mestarin kurssin ja etsi töitä. Alun perin Hannun ja Raijan tarkoituksensa oli muuttaa Australiaan, mutta he päätyivätkin Ruotsiin Gislavediin ruot- salaisen yrityksen työtarjouksen houkuttelemina vuonna 1970. ”Suomesta oli lähdettävä”, oli heidän mielipiteensä. Gislavedistä perhe muutti Enköpin- giin ja sieltä Upplands Väsbyhyn. Jokaisella paikka- kunnalla pariskunnalla oli suomalaisia tuttavuu- ta, jotka auttoivat uuden elämän alkuun vieraassa maassa. Ruotsinsuomalaiseen unelmaan on Suomessa yleensä liitetty mahdollisuus oman auton hankkimiseen. Hannulla ja Raijallakin oli auto, käytettynä ostettu

Maaltamuuttajat asettuivat 1960-luvulta lähtien suurelta osin kaupunkien lähiöihin sekä Suomessa että Ruotsissa.

Kuva Siirtolainstituutti.

Volkswagen. Tosin heillä oli ollut auto jo Suomesta lähdettäessä.

Kavallerigatanilla asui myös 48-vuotias Iida, joka työskenteli metallityöntekijänä Grängesillä. Hänellä oli viisi aikuista lasta, joista yksi asui Upplands Väsbyssä. Tyttären perässä Iida tulikin Upplands Väsbyhyn erottuaan miehestään. Sitä ennen Iida ei ollut koskaan ollut kodin ulkopuolella töis- sä, sillä hän oli koko ikänsä tehnyt töitä kotitalalla

Keski-Suomessa. Upplands Väsbyssä Iida oli asunut jo kaksi vuotta. Hän ei omien sanojensa mukaan osannut lainkaan ruotsia, vaikka tytär oli yrittänyt kannustaa häntä kielen oppimiseen. Arkipäivän tilanteissa kielitaidon puute näkyi esimerkiksi siten, että Iida kaupassa käydessään osti ainoastaan valmiiksi pakattuja tuotteita. Itsepalvelumyymälöitä ei 1970-luvun alussa vielä ollut kovin paljon, joten valmiiksi pakattujen tuotteiden valikoima oli pieni. Haastattelussa Iida pahoitteli sitä, että lähikaupan lihatskillä hän oli nähnyt myytävänä suomalaista makkaraa, mutta ei ollut vielä rohennut yrittää pyytää sitä myyjältä. Iida oli juuri löytänyt Upplands Väsbystä suomenkielisen kampaajan, mistä hän oli todella onnellinen. Aikaisemmin hän oli

käynyt kampaajalla aina Suomessa käydessään. Iida oli aloittanut kielikurssin, mutta koki opiskelimen raskaaksi ”vanhalla iällä”.

Myös Dragonvägenin korkeissa kerrostaloissa asuva 35-vuotias Siiri Pasanen pohti kielikysymystä arkipäivän tilanteissa. Hän oli juuri löytänyt Solnasta suomenkielisen gynekologin, mistä hän oli tyytyväinen. Aikaisemmin hän oli joutunut ottamaan lääkärissä käydessään miehensä tulkiksi. Myös Siiri oli juuri aloittanut 240 tunnin ruotsin kurssin, jota käytiin työaikana. Hän oli pari vuotta aikaisemminkin ollut ruotsin kurssilla, mutta työpäivän päälle kolmilapsisen perheen äidin oli vaikea ehtiä opiskeluun. Ammatiltaan Siiri oli tehdastyöntekijä Optimuksella ja hänen miehensä Heino oli kuorma-auton asentaja. Miehellä oli auton asentajan koulutus, ja Suomessa asuessa hänellä oli ollut oma yritysikin. Lapset olivat 7–14-vuotiaita.

Pariskunnalla oli selkeä haave muuttaa Suomeen ”sitten kun lapset menevät naimisiin ja muuttavat pois kotoa”. ”Mieluummin yksiössä Suomessa, kuin isommassa asunnossa Ruotsissa”, totesivat he tulevaisuudensuunnitelmistaan. Toisaalta he haaveilivat myös omakotitalon ostamisesta. He eivät erityisesti viihtyneet kerrostaloasunnossaan, koska pitivät sitä meluisana ja rauhattomana. Kalliskin asunto heidän mielestään oli: 900 kruunua kuukaudessa. Vertailun vuoksi Heino kertoi, että heidän viisihenkisen perheensä Suomen-matka kaikkine kuluineen maksoi noin 2 000 kruunua. He olivat ehtineet tehdä jo 17 matkaa niiden muutaman vuoden aikana, jotka he olivat asuneet Ruotsissa. Pasasilla oli Tampereen seudulla kesämökki, jossa he suunnittelivat viettävänsä eläkepäiviänsä.

Siirin ja Heinin haastattelussa korostuu suomalaisten Ruotsissa tekemä raskas ruumiillinen työ. Haastattelijan tullessa Dragonvägen 20:een eräänä lokakuuisena iltana vuonna 1974 oli Siiri niin väsynyt työpäivän päätteeksi, että hän oli lepäämässä. Heino puolestaan valitteli reumatismia, jonka hän

oli saanut työpaikan vedosta. Ruotsinsuomalaiseen tapaan Heino ei tyytynyt ainoastaan vakituisen työpaikkansa ansioihin, vaan hän oli joka viikonloppu töissä satamassa ja ansaitsi näin puolet kuukauden vuokrasta verovapaana.

Pasaset olivat muuttaneet Upplands Väsbyhyn Tampereelta, jossa heillä molemmilla oli työpaikka tehtaassa. Ensimmäinen asunto Upplands Väsbyssä oli Optimuksen parakeissa, jotka haastatteluhetkellä oli jo purettu. Parakkiasunnosta perhe muutti Dragonvägenin korkeaan kerrostaloon kolmen huoneen ja keittiön asuntoon. Parin vuoden kuluttua he muuttivat samassa talossa yhtä kerrosta ylemmäs neljän huoneen ja keittiön ja lähes 100 m²:n asuntoon. Haastattelija kuvasi asuntoa viihtyisäksi. Kun eteisestä tultiin olohuoneeseen, vasemmalla olivat sähköurut, jotka oli ostettu lapsille joululahjaksi edellisenä vuonna. Seinillä oli Siirin tekemiä ristipistotöitä ja pariskunnan häälahjaksi saama seinäkello. Keittiön oven vieressä oli kaksi sohvia, nojatuoli ja sohvapöytä sekä kirjahylly baarikaappeineen. Huonekalut oli ostettu kolme vuotta aikaisemmin suomalaisesta liikkeestä Skinnskattebergissä. Olohuoneessa oli myös televisio, punaisella nahalla päällystetty televisiotuoli sekä kirjahyllyssä levysoitin ja suomalaista tanssimusiikkia äänilevyinä. Kirjojakin oli parin hyllymetrin verran: esimerkiksi Kalle Päätaloa ja Väinö Linnaa sekä *Tiedon värikäs maailma* -kirjasarja. Kun haastattelija tiedusteli, miksi asunnossa ei ollut vanhoja esineitä Suomes- ta – hän oli niin tottunut näkemään niitä – vastasi Siiri, että ne, muun muassa vanhan rukin, hän oli vienyt kesämökille Suomeen.

Pasasten naapurissa Dragonvägenin seitsemänkerroksisissa taloissa asuvat Hellevi ja Paavo Kärkkäinen olivat muuttaneet Ruotsiin sinnemuuton vilkkaimpana vuotena 1970. Muuttohetkellä heillä oli jo kaksi lasta, 4- ja 5-vuotiaat pojat. Kolmas lapsi syntyi Ruotsissa vuoden kuluttua muutosta. Kauppakoulun käyneitä vanhempia oli Ruotsiin

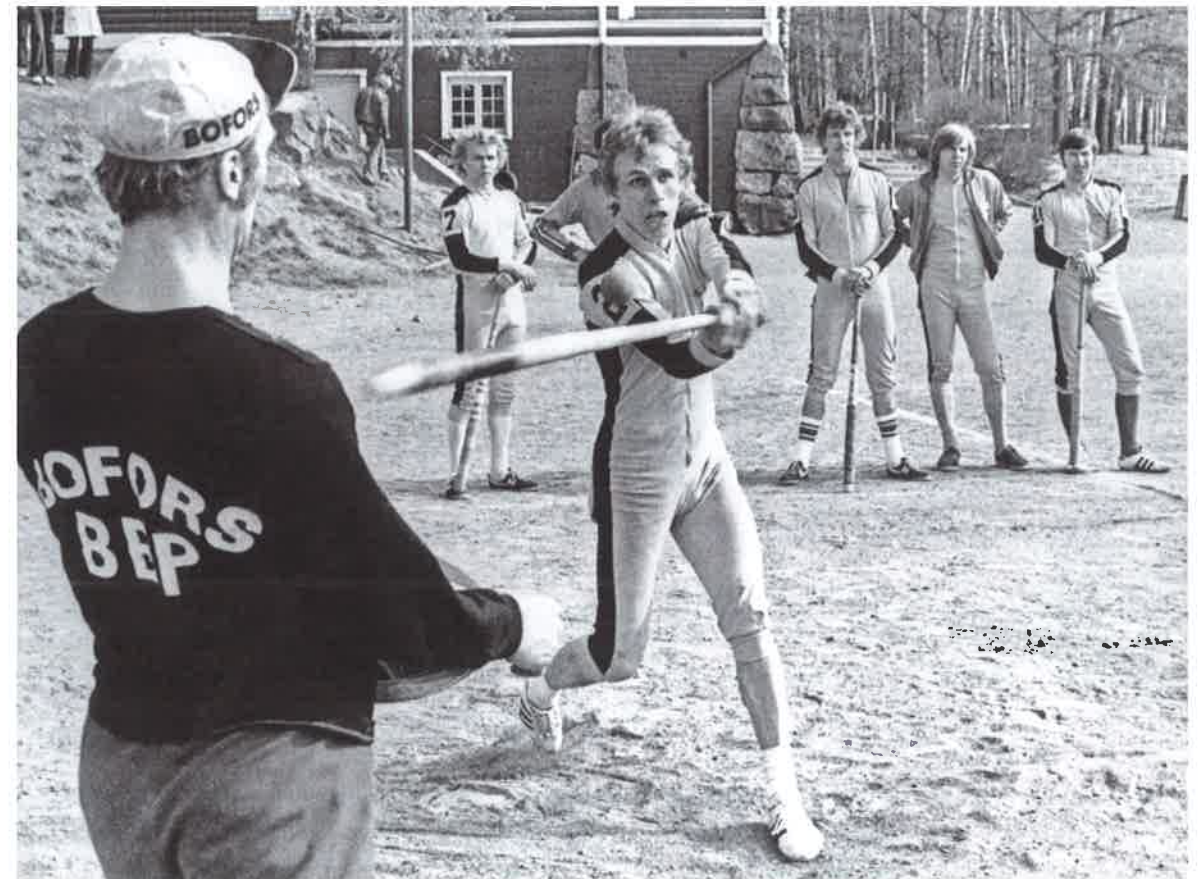
houkutellut paremmin palkattu työ, ja taloudelliset tekijät myös sitoivat heidät Ruotsiin. ”Lasten vuoksi”, oli heidän vastauksensa haastattelijan kysymyksen siitä, mikä piti heidät Ruotsissa. Ensimmäinen työpaikka löytyi työnvälityksen kautta Avestasta Avesta Järnverkistä. Jo samana vuonna perhe muutti Upplands Väsbyhyn miellyttävämmän työpaikan toivossa. Haastatteluhetkellä perheen isä työskenteli hiojana Optimuksella ja äiti suomenkielisten lasten parissa päiväkodissa. Iältään he olivat 35- ja 33-vuotiaita.

Kärkkäisillä, kuten muillakin haastateltavilla, oli edelleen kiinteät suhteet Suomeen. Kesälomat he viettivät mummolassa Hämeessä. Paavo oli syntynyt Sortavalasta, joten hänellä ei siirtokarjalaisena

ollut mahdollisuutta matkustaa synnyinseudulle. Tutkimuksissa on esitetty, että siirtokarjalaiset ja Lapin poltetuista kylistä sodan jälkeen asutustiloille muuttaneet lähtivät Ruotsiin sitä enempiä empiä. He olivat tottuneet lähtemään ja muuttamaan, ja kodittomuuden tunne oli osa heidän mielenmaisemaansa.

Pesäpallo oli suosittu harrastus ruotsinsuomalaisten keskuudessa 1950-luvulta 1980-luvulle. 1990-luvulla suosituimmaksi urheilulajiksi nuorten keskuudessa nousi salibandy.

Kuva Siirtolaisinstituutti.

Kahden kielen väkeä

Monet Upplands Väsbyssä asuvista suomalaisista osasivat huonosti ruotsia, vaikka he olisivat asuneet Ruotsissa jo useita vuosia. Heidän lapsensa sen sijaan osasivat ruotsia täydellisesti, ja he toimivat vanhemmilleen tulkkeina arkipäivän tilanteissa. Aina ei kysymys varmaankaan ollut pelkästään kielestä, joten lapset toimivat myös ruotsalaisen yhteiskunnan tulkkeina. Työpaikoilla ruotsin kielen taitoa ei tarvittu, koska työt olivat pääasiassa ruumiillisia ja työkaveritkin olivat useimmiten suomalaisia. Tästä asetelmasta johtuen suomalaiset tapasivat yleillä sillä, että työnjohtajien oli tarpeellisempaa opetella suomea kuin heidän ruotsia tai että Ruotsin piti 1960-luvun lopussa siirtyä oikeanpuoleiseen liiken-

teeseen suomalaisten suuren lukumäärän vuoksi. Niin suurta vaikutusvaltaa suomalaisilla ei Ruotsissa tietenkään todellisuudessa ollut, mutta he saattoivat useimmiten äänestää jaloillaan, kuten edellä mainitut esimerkit osoittavat.

Nordiska museetin tutkijat haastattelivat myös äidinkieleltään ruotsinkielisiä suomalaisia Upplands Väsbyssä. Heidän arkensa ei olennaisesti poikennut suomenkielisten naapureiden arjesta. He asuivat samoissa kerrostaloissa suomalaisten kanssa samanlaisine sohvakalustoineen, raanui-

Suomalaisperheen ensimmäinen joulukuukausi Göteborgissa. Perhejuhlat olivat Ruotsiin muuttaneille tärkeitä yhdessäolon hetkiä.

Kuva Yksityiskokoelma.

Haaveena muutto takaisin Suomeen

Useat Upplands Väsbyssä vuosina 1974 ja 1975 haastatelluista suomalaisista haaveilivat paluumuutosta riippumatta siitä, mistä päin Suomea he olivat kotoisin. 24-vuotias Maili oli muuttamassa Suomeen muutamien viikojen sisällä. Hänen puolisonsa oli jo muuttanut. Pariskunta oli muuttanut Ruotsiin vuonna 1971, siis kolme vuotta aikaisemmin. Maili ei ollut erityisesti halunnut muuttaa Ruotsiin ja jättää hyvää konttoristin työpaikkaansa Tampereella, mutta oli kuitenkin seurannut miestään, joka haaveili paremmista ansioista ja etenemismahdollisuuksista. Mies kirjoitti ensin Göteborgissa asuvalle serkulleen ja kyseli häneltä mahdollisuuksia työpaikan saamiseen. Serkku vastasi, että työvoimaa oli liikaakin, joten hän ei pysty auttamaan työpaikan saamisessa. Seuraavaksi pariskunta kääntyi Tukholmassa asuvan Mailin entisen koulutoverin puoleen ja pyysi apua työpaikan hankkimisessa. Koulutoveri soitti Maraboulle, jossa kerrottiin, että töitä kannattaa tulla kysymään. Niin nuoret pakkasivat laukkunsa, matkustivat Tukholman kautta Maraboulle Sundbybergiin ja saivat kehotuksen aloittaa työt seuraavana päivänä. Vaikka alkuun olo Ruotsissa tuntui hankalalta varsinkin kielen kannalta, elämä asettui pian mukavasti uomiinsa. Maili oli saanut työpaikan konttoristina Upplands Väsbyn kunnasta, ja ennen paluumuuttopäätöstä pariskunta oli ehtinyt asua puoli vuotta ostamassaan omakotitalossa. Sitä ennen pariskunta oli asunut Dragonvägenillä seitsemännessä kerroksessa.

neen ja rukkeineen kaivaten suomalaista ruusleipää. Työpaikkojen Lucian päivän vietto ei tullut heille samanlaisena yllätyksenä kuin suomenkielisille, joille tapa ei ollut Suomesta tuttu. Äidinkieleltään suomenkielisten ja ruotsinkielisten työpaikat olivat samantapaisia, vaikka varmaankin ruotsin kielen taito loi mahdollisuuden nopeampaan etenemiseen uralla ja myös muuhun kuin pelkästään ruumiilliseen työhön. Ruotsissa puhuttavaa ruotsia eivät kaikki suomenruotsalaiset edes mieltäneet äidinkielekseen, koska murre-erot olivat niin suuria. Suomenkielisten ja ruotsinkielisten sosiaalinen

Paluumuutto ei kaikkien kohdalla ollut lopullista. Dragonvägenillä asuva Onerva oli ensimmäisen kerran muuttanut Ruotsiin jo vuonna 1963 ollessaan 22-vuotias. Pienviljelijäperheestä tulevan Onervan muuttokumppanina oli oma sisar, ja ensimmäiset työpaikatkin löytyivät sisarten kautta. Ensimmäiset kolme kuukautta Onerva asui Upplands Brossa ja oli töissä ravintolassa tiskaajana, siivoojana ja tarjoilijana ja sen jälkeen Enköpingissä. Sinne Onervan houkutteli toinen sisar, ja hän sai töitä ensin meijeristä ja sen jälkeen metallitehtaasta. Kolmen vuoden kuluttua Onerva palasi Suomeen, meni karjatalouskouluun ja valmistui karjatalousassistentiksi. Vuonna 1967 Onerva päätti muuttaa takaisin Ruotsiin jälleen yhden sisarensa houkuttelemana. Tällä kertaa hän sai työpaikan Carlundin vanhainkodista, missä hän oli edelleen työssä. Asuttuaan vuoden verran uudelleen Ruotsissa hän tapasi vastikään Suomesta muuttaneen Yrjön suomalaisissa tansseissa. Tämä oli tullut Ruotsiin Maraboulle töihin Sundbybergiin naapurin pojan houkuttelemana, mutta oli siirtynyt pian rakennusmieheksi, jolle sopivia töitä Tukholman seudulla oli riittänytkin. Naimisiin pariskunta meni Enköpingissä, koska siellä asui morsiamen sisaria ja siinä vaiheessa myös vanhemmat. Sukulaisverkostojen painopiste oli siirtynyt Ruotsiin.

elämä oli kuitenkin täysin eriytynyt; ruotsinkieliset kävivät muun muassa eri paikoissa suomalaistansseissa kuin suomenkieliset. Myös yhdistystoiminta oli täysin eriytynyttä.

Dragonvägenin kerrostaloissa asui 22-vuotias Pietarsaaresta kotoisin oleva Erik ja häntä vuotta nuorempi naapurikunnasta kotoisin oleva Ulla kolmen huoneen ja keittiön asunnossa kolmivuotiaan poikansa kanssa. Ulla oli haastatteluhetkellä ammatiltaan kotirouva ja Erik kirjanpainaja Uppland Väsbyssä sijaitsevassa kirjapainossa. Ennen pojan syntymää Ulla oli työskennellyt apuhoitajana Upplands